

NORGES HØYESTERETT

Den 27. september 2010 avsa Høyesterett dom i

HR-2010-01611-A, (sak nr. 2010/1036), straffesak, anke over dom,

A (advokat Erik Keiserud)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Dennis Danielsen)

STEMMEGIVNING:

(1) Dommer **Tønder**: Saken gjelder straffutmåling etter domfellelse for vold mot politiet – spørsmål om anvendelse av samfunnsstraff.

(2) Aust-Agder tingrett avsa 7. januar 2010 dom med slik domsslutning:

”A, født 12.08.1991, dømmes for overtredelse av

- **Straffeloven § 127 første ledd første straffalternativ**
- **Politolven § 30 nr 1 jf § 5**
- **Straffeloven § 326 nr 1**

Til 30 – tretti – timer samfunnsstraff med en gjennomføringstid på 90 – nitti – dager subsidiært 18 – atten – dager fengsel, videre dømmes hun til en bot på 4 000 – firetusen kroner – subsidiært 15 – femten – dager fengsel. Straffeloven § 63 annet ledd er anvendt. Varetekt i den subsidiære fengselsstraffen til samfunnsstraff kommer til fradrag med 2 – to – dager.”

(3) Domfellelsen gjelder vold mot polititjenestemann, jf. straffeloven § 127, unnlattelse av å rette seg etter pålegg gitt av politiet, jf. politiloven § 30 nr. 1, jf. § 5 og forsøk på å hindre en offentlig tjenestemann i den lovlige utførelsen av tjeneste, jf. straffeloven § 326 nr. 1.

- (4) Etter påtalemyndighetens anke over straffutmålingen, avsa Agder lagmannsrett 30. april 2010 dom med slik domsslutning:

”I tingrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 18 – atten – dager. Til fradrag i straffen går 2 – to – dager for utholdt varetekt.”

- (5) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen, idet det anføres at det bør reageres med samfunnsstraff istedenfor fengselsstraff.

- (6) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*

- (7) De straffbare forhold fant sted natt til søndag 6. september 2009 utenfor --- pub på X i Y. Det var mange mennesker til stede, og det oppsto flere slåsskamper blant en del av de tilstedeværende, mens andre kom med tilrop til de som deltok i slåsskampene. Domfelte var involvert i en slåsskamp, mens hennes kjæreste var involvert i en annen. Etter at politiet hadde klart å avslutte slåsskampen domfelte var involvert i, opplyste hun på spørsmål fra politiet at hun ikke ønsket å anmelde forholdet. Om det videre hendelsesforløp heter det i lagmannsrettens dom:

”Etter at denne episoden var avsluttet fikk domfelte beskjed fra en kjenning at domfeltes kjæreste var arrestert og tatt inn i cellebil. Hun gikk da bort til cellebilen der kjæresten var plassert, satte seg inn og lukket døren. Ifølge hennes egen forklaring gjorde hun dette fordi hun ville være sammen med kjæresten. At hun satte seg inn ble observert av politibetjent B, som gjentatte ganger ba henne om å forlate politibilen. Domfelte satte seg til motverge da politibetjent B fjernet henne fra bilen og han måtte dra henne ut med makt. Etter at hun var kommet ut av bilen rettet hun et slag mot B. Sistnevnte merket at slaget kom og fikk bøyd seg unna, slik at slaget så vidt streifet hodet hans. Ifølge hans egen forklaring var det ikke særlig kraft i slaget. Dette slaget gjorde at politiet ville pågripe domfelte, og i den forbindelse sette håndjern på henne. Hun ble i den forbindelse plassert mot bilen med ryggen mot B. Mens hun sto slik rettet hun flere målrettede spark bakover og traff B på leggen. Sparkene medførte at B ble øm i leggen i noe tid etterpå. Det oppsto også hudavskraping og blåmerker på leggen.”

- (8) Den klare hovedregel ved domfellelse for vold mot politiet er at det skal reageres med ubetinget fengselsstraff. Dette er slått fast i en rekke dommer, også for mindre grove overtredelser. Som illustrasjon viser jeg til Rt. 2005 side 728 der en 19 år gammel mann var dømt for overtredelse av straffeloven § 127 etter å ha bitt en polititjenestemann, og der spørsmålet var om det i et slikt tilfelle burde reageres med samfunnsstraff istedenfor fengsel. Førstvoterende uttaler om dette i avsnittene 12 og 13:

”Forsvareren har anført at for mindre grove overtredelser av § 127 bør utgangspunktet endres til samfunnsstraff, med mindre det foreligger skade eller særlig skjerpene omstendigheter. Etter mitt syn er det ikke grunn til å endre praksis på dette området. Allmennpreventive hensyn står her meget sterkt, knyttet til rettshåndhevelsen og behovet for vern av polititjenestemennene i vanskelige situasjoner hvor de må rykke ut. De generelle uttalelsene i forarbeidene til bestemmelsen i straffeloven § 28a om et noe utvidet anvendelsesområde for samfunnsstraff i forhold til samfunnstjeneste, tar åpenbart ikke sikte på disse sakene. Som illustrerende for betydningen av den type hensyn som ligger bak straffutmålingspraksis i saker om vold mot politiet, nevner jeg den nye bestemmelsen i straffeloven § 132a om motarbeiding av rettsvesenet.

Skal samfunnsstraff være aktuelt, må det således foreligge spesielle forhold som med tyngde taler for slik straff.”

- (9) Også i herværende sak har forsvarer anført at utgangspunktet om ubetinget fengselsstraff bør endres til samfunnsstraff hvor det, slik som i denne sak, er tale om unge lovbytere, og der det ikke foreligger spesielle skjerpene omstendigheter. Det er i den forbindelse vist til nyere signaler fra lovgiver om økt bruk av samfunnsstraff, særlig overfor unge lovbytere, jf. Ot.prp. nr. 31 (2006–2007) side 54, punkt 7.1.
- (10) Det er sterke allmennpreventive hensyn som ligger til grunn for den etablerte praksisen om ubetinget fengselsstraff som hovedregel ved overtredelse av straffeloven § 127. Jeg kan ikke se at det er grunnlag for å endre denne, heller ikke for unge gjerningsmenn.
- (11) Som det imidlertid framgår av det jeg har sitert fra Rt. 2005 side 728, er utgangspunktet om ubetinget fengselsstraff ikke absolutt. Samfunnsstraff vil således kunne anvendes ved ”spesielle forhold som med tyngde taler for slik straff”. Et eksempel på at samfunnsstraff ble benyttet, har vi i Rt. 2004 side 1961. Her var en 18 og et halvt år gammel gutt domfelt for, etter å ha kommet med grove skjellsord mot polititjenestemannen, å ha sparket henne i magen. Dette skjedde etter at han var innsatt i cellebil og påført håndjern. Selv om overtredelsen av straffeloven § 127 ”ikke var av de alvorligste”, kunne det alene ikke begrunne samfunnsstraff. Når samfunnsstraff likevel ble resultatet, var det en følge av overtredelsens karakter sammenholdt med domfeltes personlige forhold, idet det gjaldt ”en ungdom som har hatt betydelige personlige problemer, og som nå er inne i en lovende utvikling”.
- (12) Jeg går etter dette over til å se på forholdene i vår sak.
- (13) Foranledningen til politiets utrykking var det som av politiet ble karakterisert som et ”møljeslagsmål” utenfor et serveringssted etter stengetid. Det sier seg selv at det er en krevende oppgave for politiet å få kontroll over situasjoner av denne karakter, og at det må reageres strengt på enhver motstand fra deltakere som gir seg utslag i vold mot polititjenestemenn. Slik jeg leser faktumbeskrivelsen fra tingrettens og lagmannsrettens dommer, skjedde voldsepisoden i vår sak etter at forholdene hadde roet seg, slik at denne mer framstår som en isolert, etterfølgende hendelse. Episoden var foranlediget av domfeltes ønske om å være sammen med kjæresten i politiets cellebil etter at han var blitt pågrepet, noe polititjenestemannen av gode grunner søkte å forhindre. Hensikten var således ikke å hindre politiet i å utføre de tjenestehandlinger som formålet med utrykkingen tilsa. Dette ville i tilfelle ha gitt handlingen et klart mer alvorlig preg.
- (14) Selve voldsutøvelsen besto i to atskilte episoder. Først et forsøk på slag som streift polititjenestemannens hode. Ifølge tjenestemannen var det ikke særlig kraft i slaget, og jeg anser det derfor som relativt bagatellmessig. Den andre besto i flere målrettede spark mot tjenestemannens legg som medførte ubehag for denne, og som derfor nok må karakteriseres som noe mer alvorlig.
- (15) Isolert sett vil voldsutøvelsen og domfeltes motstand mot å rette seg etter politiets anvisning tilsi at det reageres med ubetinget fengsel. Spørsmålet om det i dette tilfellet likevel skal anvendes samfunnsstraff må bero på en samlet vurdering av karakteren og graden av voldsutøvelsen sammenholdt med domfeltes personlige forhold.
- (16) Det er gjennomført to personundersøkelser av domfelte, den første i mars 2010 og den andre i september 2010. Av undersøkelsene framgår at vi har å gjøre med en person som har hatt store vanskeligheter med å etablere en ordnet tilværelse. Hun har slitt med

lærevansker siden barneskolen og har hatt mye fravær i ungdomsskolen. Etter flere forsøk på å gjennomføre videregående skole, er hun nå tatt ut av ordinær undervisning. Isteden har hun prøvd seg i jobb som telefonselger. Også dette har hun så langt gitt opp.

- (17) Personundersøker presiserer at hun ikke kjenner til at domfelte har problem i forhold til sinne/aggresjon eller vold. Voldshandlingen er av domfeltes mor karakterisert som en engangsforeteelse. Hun er tidligere bøtelagt for en overtredelse av vegtrafikkloven og ett tilfelle av naskeri. Begge bøteleggelsene ligger noen år tilbake i tid, og jeg kan i det hele ikke se at de har betydning for valg av straffereaksjon i dette tilfellet.
- (18) Det følger videre av personundersøkelsene at hun ikke antas å ha rusproblemer, og at det ikke er mistanke om at hun benytter illegale rusmidler. Det er heller ikke noe som peker i retning av at hun vanker i rus- eller kriminalitetsbelastet miljø. Hennes situasjon er således annerledes enn det som var tilfellet i Rt. 2004 side 1961, der det ble lagt vesentlig vekt på domfeltes endrede livssituasjon, idet han var under rehabilitering.
- (19) Det synes å være domfeltes problem at hun har vansker med å etablere en ordnet og strukturert hverdag, blant annet har hun vanskelig for å innordne livet slik at hun får en normal døgnrytme. I personundersøkelsen fra mars 2010 uttaler personundersøker:
- ”Personundersøker oppfatter at siktede ønsker en endring i sin situasjon, men at hun har behov for veiledning og hjelp for å finne ut hvordan dette skal skje. Ved en eventuell samfunnsstraff vil det være en klar fordel med et samarbeid med oppfølgingstjenesten.”**
- (20) Vurderingen i undersøkelsen fra september kan synes noe mer pessimistisk, idet det uttales:
- ”Personundersøker oppfatter siktede som noe likegyldig og lite engasjert i forhold til hva som må til for å klare seg selv. Denne opplevelsen deles av siktetes mor. Personundersøker er usikker på om denne atferden kan skyldes depresjon, og har anbefalt at siktede tar kontakt med lege for henvisning til psykolog/PPT.”**
- (21) Jeg er kommet til at det i dette tilfellet må være riktig å ilegge samfunnsstraff og ikke ubetinget fengsel. De foreliggende personundersøkelser viser at vi står overfor en ungdom i en sårbar livssituasjon og med personlige problemer. Jeg er usikker på hvordan soning av en fengselsstraff, selv en kortvarig, vil virke på henne. På den annen side vil soning av samfunnsstraff kunne gi mulighet for at hun får trening i og hjelp til etablering av en strukturert og ordnet tilværelse. Hun vil således bli pålagt å møte til faste tider, både til tjenesten og til oppfølgingssamtaler, vitende om at brudd på vilkårene vil føre til at hun må sone den subsidiære frihetsstraffen. Jeg viser i denne forbindelse til merknaden fra personundersøker om betydningen av et samarbeid med Oppfølgingstjenesten. Jeg tilføyer at soning av samfunnsstraff for en ungdom i hennes alder ikke nødvendigvis vil bli oppfattet som en mildere reaksjon enn soning i fengsel.
- (22) I motsetning til tingretten er jeg kommet til at samfunnsstraffen ikke bør kombineres med bot. Samfunnsstraffens lengde bør derimot settes noe høyere enn det tingretten kom til. Under hensyn til at domfelte har krav på to dager fradrag for frihetsberøvelse i anledning saken, jf. straffeloven § 60 andre ledd, settes samfunnsstraffen til 43 timer. Gjennomføringstiden kan passende settes til 90 dager. Den subsidiære fengselsstraffen bør settes til 20 dager.

- (23) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til samfunnsstraff i 43 – førtitre – timer med en gjennomføringstid på 90 – nitti – dager. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 20 – tjue – dager med fradrag av 2 – to – dager for frihetsberøvelse i anledning saken, jf. straffeloven § 60 andre ledd.

- (24) Dommer **Matheson:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (25) Dommer **Møse:** Likeså.
- (26) Dommer **Bruzelius:** Likeså.
- (27) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (28) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til samfunnsstraff i 43 – førtitre – timer med en gjennomføringstid på 90 – nitti – dager. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 20 – tjue – dager med fradrag av 2 – to – dager for frihetsberøvelse i anledning saken, jf. straffeloven § 60 andre ledd.

Riktig utskrift bekreftes: